

การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
THE SCHOOL ADMINISTRATION BASED ON BHAVANA DHAMMA IV EFFECTING
TO EFFECTIVENESS OF SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE SURATTHANI CHUMPHON

¹เบญจลักษณ์ เกียรติเสรีกุล Benjalak Kiattisereekun

²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai ³พระครูประโชติกิจจาภรณ์ PhrakruPrachotkitjapon

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 6703202032@mcu.ac.th

Article Received: December 19, 2025. Revised: April 22, 2026. Accepted: April 26, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 346 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา จำนวน 4 ตัว คือ การบริหารวิชาการตามหลักภาวนา 4 การบริหารงานงบประมาณตามหลักภาวนา 4 การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวนา 4 และการบริหารงานทั่วไปตามหลักภาวนา 4 ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรดำเนินงานอย่างบูรณาการในทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การบริหารงบประมาณที่มีความโปร่งใส เป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การบริหารงานบุคคลที่เน้นการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ และการบริหารงานทั่วไปที่มุ่งใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และให้บริการด้วยคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักภาวนา 4, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aimed to: 1) to study school administration based on Bhavana Dhamma IV 2) to study the schools effectiveness 3) to study the effectiveness of school administration based on Bhavana Dhamma IV and 4) to study the guidelines for developing school administration based on Bhavana Dhamma IV that influence the effectiveness of school. This research is a mixed-methods. Quantitative research used questionnaires administrators to a sample of 346 school administrators and teachers under the secondary educational service area office of Suratthani Chumphon, Data was analyzed using basic statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The Qualitative research involved interviewing five key informants using a semi-structured interview guide, and the data was analyzed using content analysis.

The research results were as follows: 1) The overall level of school administration based on Bhavana Dhamma IV was at a very high level. 2) The overall level of school effectiveness was at a very high level. 3) School administration based on Bhavana Dhamma IV, specifically academic, budget, personnel, and general administration, had a positive and statistically significant effect on school effectiveness at the .05 level. 4) The development guidelines school administration based on Bhavana Dhamma IV effecting to effectiveness of school under the secondary educational service area office Suratthani Chumphon suggested that effective school administration should be implemented in an integrated manner across four dimensions 1) academic administration emphasizing learner-centered approaches and curriculum development aligned with local contexts and technology integration 2) transparent and systematic budget administration with participatory involvement 3) personnel administration focusing on professional development, morale, and collaboration and 4) general administration emphasizing technological applications to enhance efficiency, improve learning environments, and ensure ethical, transparent, and accountable services.

Keywords: School Administration, Bhavana Dhamma IV, Effectiveness

บทนำ

บริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ และสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซับซ้อน และยากต่อการคาดการณ์ แม้ในภาพรวมคนไทยมีโอกาเข้าถึงการศึกษาและมีความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเรียน 15 ปี แต่ระบบการบริหารจัดการศึกษาในขณะนี้ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอการเร่งปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ยุค 4.0 จึงเป็นทางออกสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ว่า

“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความเจริญงอกงามทั้งสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562) ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งที่เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาตน การพัฒนาคน และการพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือ หลักภavana 4 เป็นหลักธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ประกอบด้วยกายภavana ศีลภavana จิตภavana และปัญญาภavana โดยการนำหลักภavana 4 ไปปรับใช้กับการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา มีความเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิผลในทุกๆ ด้าน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2566) โดยแบ่งภารกิจงานบริหารสถานศึกษาได้ 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป อีกทั้งมีการกำหนดบทบาทในการบริหารสถานศึกษาให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน และบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีโรงเรียนทั้งหมด 66 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 44 โรงเรียน และโรงเรียนในจังหวัดชุมพร 22 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 62,217 คน สภาพปัญหาที่พบเจอ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการทดสอบระดับชาติ O-NET ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมามีคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยมีการวิเคราะห์หาสาเหตุ ได้ตั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้เน้นให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งข้อสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานเป็นการทดสอบความรู้และความคิดรวบยอดของนักเรียนที่ได้เรียนสั่งสมมาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 ถ้ายทอดสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและนำไปสู่การแก้ปัญหา และผลการติดตาม ประเมินผล การบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ซึ่งได้รับคำแนะนำในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน ควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน สร้างองค์ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติ เสริมสร้างทักษะการถ่ายทอดความรู้ และมีการจัดการความรู้ในองค์กร โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร จัดระบบการบันทึกและจัดเก็บองค์ความรู้ และควรมีการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ชัดเจน เป็นระบบ รวมถึงการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร, 2568)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักภavana 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภavana 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษาที่เกิดจากการบริหารสถานศึกษาตามหลักภavana 4 อันนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นการศึกษการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา และการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 3,353 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้มาจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างประชากรและกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan จำนวน 346 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สหวิทยา เขตของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เป็นชั้นของการแบ่ง โดยเครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษามีลักษณะเป็นมา ตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักของลิเคิร์ท (Likert) และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า แล้วหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามา กลั่นกรอง เรียบเรียง แล้วสร้างแบบสอบถามรายข้อ 3) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อคณะกรรมการที่ ประึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจ สอบสำนวนภาษา ความถูกต้องของเนื้อหา 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหาความถูกต้องตามรูปแบบ และ ความถูกต้อง โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.60 – 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ 5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.988 6) ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลได้กำหนดวิธีการ

ดังนี้ 1) ขอความอนุเคราะห์จากหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อเก็บรวบรวม 2) นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ร่วมมือและแบบสอบถามถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ในการตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ที่กำหนด เพื่อแจกให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดตามสหวิทยาเขต จำนวน 346 ชุด 3) เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไปการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ประสิทธิผลของ โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีปกติ (Enter) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview Studies) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย พิจารณา ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ 4) นำแบบสัมภาษณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุง แก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์และพิมพ์นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลได้กำหนดวิธีการดังนี้ 1) เก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์จากผู้ตอบสัมภาษณ์กลุ่มเจาะจง คนละ 1 ชุด 2) นำแบบตอบสัมภาษณ์ที่ได้มาจัดทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด และมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวนา 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวม

การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การบริหารวิชาการตามหลักภาวะ 4	4.75	0.32	มากที่สุด
2. การบริหารงบประมาณตามหลักภาวะ 4	4.82	0.30	มากที่สุด
3. การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะ 4	4.80	0.32	มากที่สุด
4. การบริหารทั่วไปตามหลักภาวะ 4	4.80	0.34	มากที่สุด
ภาพรวม	4.79	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักภาวะ 4 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.82$) รองลงมา คือ การบริหารทั่วไปตามหลักภาวะ 4 และการบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะ 4 ($\bar{X} = 4.80$) ส่วนการบริหารวิชาการตามหลักภาวะ 4 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.75$)

2. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.71	0.37	มากที่สุด
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.73	0.40	มากที่สุด
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.83	0.32	มากที่สุด
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.79	0.34	มากที่สุด
5. ความพึงพอใจในการทำงานของครู	4.83	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม	4.78	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และความพึงพอใจในการทำงานของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.79$) ส่วนความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.71$)

3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีปกติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ

ชื่อตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
Constant	.09	.12		.77	.44
การบริหารวิชาการตามหลักภาวะนา 4 (X_1)	.24	.04	.25	6.50*	.00
การบริหารงานงบประมาณตามหลักภาวะนา 4 (X_2)	.33	.05	.31	6.32*	.00
การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะนา 4 (X_3)	.13	.05	.13	2.48*	.01
การบริหารงานทั่วไปตามหลักภาวะนา 4 (X_4)	.28	.04	.30	6.63*	.00
R = .91	R Square = .83			F = 406.77	
Std. error of the Estimate = .13	Adjusted R Square = .82			a = .09	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ตัว คือ การบริหารวิชาการตามหลักภาวะนา 4 การบริหารงานงบประมาณตามหลักภาวะนา 4 การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะนา 4 และการบริหารงานทั่วไปตามหลักภาวะนา 4 ส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาร้อยละ 83 โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .09 (\text{Constant}) + .24 (X_1) + .33 (X_2) + .13 (X_3) + .28 (X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .25 (X_1) + .31 (X_2) + .13 (X_3) + .30 (X_4)$$

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรดำเนินงานอย่างบูรณาการในทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การบริหารงบประมาณที่มีความโปร่งใส เป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การบริหารงานบุคคลที่เน้นการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ และการบริหารงานทั่วไปที่มุ่งใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และให้บริการด้วยคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะนา 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักภาวะนา 4 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารทั่วไปตามหลักภาวะนา 4 และการบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะนา 4 ส่วนการบริหารวิชาการตามหลักภาวะนา 4 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีความรู้ ความสามารถ มุ่งพัฒนาคนและงานควบคู่ไปพร้อมกัน และมีการวางแผนการบริหาร

สถานศึกษาอย่างเป็นระบบทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นไปตามแนวคิดของจอมพงศ์ มงคลวนิช (2554) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานของผู้บริหารอย่างเป็นขั้นตอนและแบบแผน ครอบคลุมการจัดการด้านวิชาการ การจัดสรรงบประมาณ การดูแลบุคลากร และการจัดการงานทั่วไป ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหารัชมังคลาจารย์ (2565) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 7 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และความพึงพอใจในการทำงานของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ส่วนความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงกระบวนการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร ส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานและเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและนักเรียนอยู่เสมอ เป็นไปตามแนวคิดของธรรมาวุธ (2551) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา เป็นการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีทัศนคติทางบวก เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอก และรวมถึงความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาจนทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพรเทพ เหมรณานนท์ (2564) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของวรวิศรา อรุณกิตติพร (2561) ที่พบว่า ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษากาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยมีสมมติฐานการวิจัย คือ การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ตัว คือ การบริหารวิชาการตามหลักภาวะ 4 การบริหารงานงบประมาณตามหลักภาวะ 4 การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะ 4 และการบริหารงานทั่วไปตามหลักภาวะ 4 ซึ่งส่งผลทางบวก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีการน้อมนำหลักภาวะ 4 ได้แก่ ภาวะผู้นำ ภาวะผู้ติดตาม ภาวะผู้ประสานงาน และภาวะผู้แก้ปัญหา มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนักรู้ในหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยทางจิตใจ และใช้ปัญญาในการ

วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจในทุกกระบวนการบริหาร ซึ่งส่งผลให้การบริหารวิชาการมีคุณภาพ การบริหารงบประมาณมีความโปร่งใสและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารงานบุคคลเกิดความร่วมมือและความพึงพอใจในการทำงาน ตลอดจนการบริหารงานทั่วไปมีความคล่องตัวและเป็นระบบ ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร และภาพลักษณ์โดยรวมของสถานศึกษาในเชิงบวกเป็นไปตามแนวคิดของวรนาถ แสงมณี (2553) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารและสถานศึกษา นับว่าเป็นการตัดสินใจที่สำคัญว่าการบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด สถานศึกษาจะอยู่รอดและมีความมั่นคงจะขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์จะสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ แต่ถ้าไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ สถานศึกษาจะล่มสลายไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.64 + .54 **X$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = .58 **Z$ และสอดคล้องกับการวิจัยของนันทน์ภัส สุทธิการ (2562) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ตัวทำนายที่สามารถช่วยกันพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ ร้อยละ 76.20

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรดำเนินงานอย่างบูรณาการในทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา การบริหารงบประมาณที่มีความโปร่งใส เป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การบริหารงานบุคคลที่เน้นการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานและร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ และการบริหารงานทั่วไปที่มุ่งใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และให้บริการด้วยคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งนี้ การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ถือเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทั้งบุคลากรและงานให้ก้าวหน้าไปพร้อมกัน เพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้มีการบริหารอย่างเป็นระบบมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาวัชร วชิรญาโณ (แสงน้อย) (2565) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 7 โดยผู้บริหารดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยคัดเลือกเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและศักยภาพของผู้เรียนพร้อมทำหน้าที่เป็นต้นแบบที่ดีแก่บุคลากรในด้านวินัยและการปฏิบัติตามกติกาเดียวกันทั้งองค์กร นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดแนวทางและวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์กรอย่างมีระบบและคุ้มค่า ทุกกลุ่มสาระและผู้เกี่ยวข้องใช้งบประมาณอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารยังส่งเสริมให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ได้รับโอกาสและได้รับการมอบหมายงานที่เหมาะสมอย่างเป็นธรรม พร้อมสร้างบรรยากาศที่เน้นความเสมอภาค กระตุ้นให้บุคลากรตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม ส่งเสริมการเรียนรู้ความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรี ความมีจริยธรรม และการเคารพกฎระเบียบของสังคม อีกทั้งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้สะอาด เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการวิจัยของวิมาลย์ ลิทอง (2563) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาปัจจัยการบริหารที่

ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนา มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ควรจัดบรรยากาศภายในให้ร่มรื่น สะอาดและปลอดภัย และมีระบบการทำงานที่เอื้อต่อความสำเร็จ 2) ด้านการบริหารจัดการ ควรใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาของตนเองในทุกๆ ด้าน 4) ด้านโครงสร้างองค์การ ควรวิเคราะห์ กำหนดโครงสร้างและแบ่งความรับผิดชอบ ลดขั้นตอนการทำงานและเน้นการกระจายอำนาจ และ 5) ด้านงบประมาณ ควรวิเคราะห์ จัดทำงบประมาณ โดยยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

องค์ความรู้การวิจัย

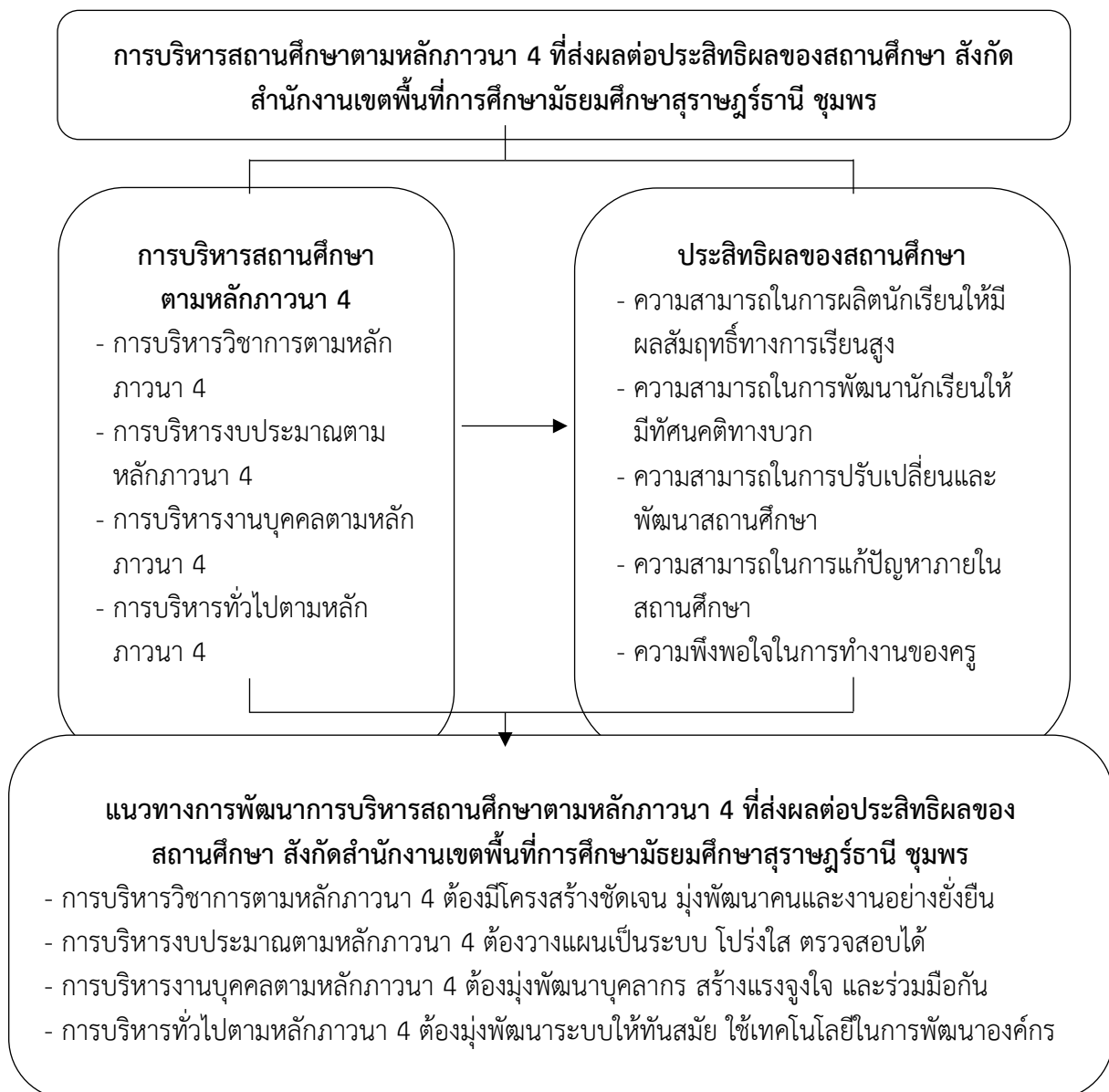
องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ซึ่งผู้วิจัยบูรณาการขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษากับหลักภาวะ 4 ดังนี้ 1) การบริหารวิชาการตามหลักภาวะ 4 มุ่งพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความโปร่งใสในการประเมินผล นิเทศและส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน พร้อมเผยแพร่ผลงานและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรด้านคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 2) การบริหารงบประมาณตามหลักภาวะ 4 มุ่งวางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การระดมทรัพยากรและการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้การใช้จ่ายเกิดความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด 3) การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะ 4 มุ่งวางแผนกำลังคนอย่างเหมาะสม ส่งเสริมวินัยและความร่วมมือ สร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาทักษะครูรอบด้าน พร้อมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืน และ 4) การบริหารทั่วไปตามหลักภาวะ 4 มุ่งจัดสภาพแวดล้อมและระบบการบริหารสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ทันสมัย ใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาและวางแผนงาน เพื่อยกระดับคุณภาพองค์กรอย่างยั่งยืน

2. จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการตามหลักภาวะ 4 2) การบริหารงบประมาณตามหลักภาวะ 4 3) การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะ 4 และ 4) การบริหารทั่วไปตามหลักภาวะ 4 ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และ 5) ความพึงพอใจในการทำงานของครู

3. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร แล้วนำมาวิเคราะห์

ข้อมูล พบว่า 1) การบริหารวิชาการตามหลักภาวะนา 4 เป็นหัวใจของการพัฒนาการศึกษาต้องมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและเป็นระบบ มุ่งพัฒนาคนและงานควบคู่เพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน 2) การบริหารงบประมาณตามหลักภาวะนา 4 ต้องวางแผนเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า และรายงานผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน 3) การบริหารงานบุคคลตามหลักภาวะนา 4 มุ่งพัฒนาบุคลากร สร้างแรงจูงใจ และส่งเสริมความร่วมมือเพื่อความก้าวหน้าอย่างยั่งยืนขององค์กร และ 4) การบริหารทั่วไปตามหลักภาวะนา 4 ต้องมุ่งพัฒนาองค์กรให้มีระบบ ทันสมัย ใช้เทคโนโลยีส่งเสริมความร่วมมือและคุณธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพและความพึงพอใจของทุกฝ่ายอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างสร้างสรรค์
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำโครงการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
 - 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนอัตรากำลังคนและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
 - 2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะ 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
 - 2.3 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2554). การศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน : การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีสยาม.
- ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- นนทกร อรุณโน. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นันทน์ภัส สุธธิการ. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- บุญเชิด ชาตัน. (2551). หลักการบริหารทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.

- ประจัญ เดชสุภา. (2562). สมรรถนะการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พรเทพ เหมรณนธ์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระมหาวัชร เวชวิญญู (แสงน้อย). (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวา 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวดี อนันต์นารี. (2553). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี: มนตรี.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2553). การจัดและการบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วรณารถ แสงมณี. (2553). องค์การ : ทฤษฎีการออกแบบและการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: ระเบียบของการพิมพ์.
- วรรณภา ไทยประยูร. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิศรา อรุณกิตติพร. (2561). ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิมลย์ ลีทอง. (2563). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2566). หลักแม่บทของการพัฒนาดน. พิมพ์ครั้งที่ 30. กรุงเทพมหานคร: ผลิตัมม์.
- สมาน อัสวภูมิ. (2553). หลัก ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.